

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
*Кафедра міжнародної економіки та економічної теорії***

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

А. В. Череп

(підпис)

(ПІБ)

«__» _____ 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка переробних галузей агропромислового комплексу»

спеціальність: 8.18010017 – «Економіка довкілля і природних ресурсів»

спеціалізація: Екологічне підприємництво (1),

Управління сталим природокористуванням (2)

факультет: економічний

Робоча програма «Економіка переробних галузей агропромислового комплексу» для студентів магістрів спеціальності 8.18010017 – «Економіка довкілля і природних ресурсів», «27» серпня 2015 року. – 13 с.

Розробник: Корінний Сергій Олександрович, к.е.н., викладач кафедри міжнародної економіки та економічної теорії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародної економіки та економічної теорії

Протокол від «27» серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

Д. І. Бабміндра

_____ (ініціали та прізвище)

Схвалено науково-методичною радою економічного факультету.

Протокол від «28» серпня 2015 року № 1

Голова

_____ (підпис)

І. І. Колобердянюк

_____ (ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0305 — «Економіка та підприємництво»	Нормативна	
Змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти: магістерський	Рік підготовки:	
ІНДЗ: не передбачено		1-й	
Загальна кількість годин – 120		Семестр:	
		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2.9 самостійної роботи студента – 5,0		Лекції:	
		30 год.	
		Практичні:	
	14 год.		
	Лабораторні:		
	0 год.		
Самостійна робота:			
76 год.			
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:1,73

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка переробних галузей агропромислового комплексу» є формування у майбутніх фахівців розуміння сутності функціонування підприємств переробних галузей агропромислового комплексу, визначення їх ролі в життєдіяльності та розвитку економіки на світовому, державному, регіональному рівнях, а також на рівні підприємства; знання моделі функціонування переробних галузей в агропромисловому комплексі; бачення механізму виводу з кризи підприємств переробних галузей агропромислового комплексу з позицій інноваційного розвитку та ефективного менеджменту.

Курс має теоретичне та практичне значення. В курсі розглядаються концептуальні питання пов'язані з підвищенням ефективності діяльності та посилення конкурентоспроможності агропромислового комплексу України та підприємств його переробних галузей, на основі запровадження засад бережливого виробництва, екотехнологій, енергоефективності тощо.

Завдання навчальної дисципліни:

Відповідно до визначеної мети, завдання даного курсу полягає в сприянні підвищенню спеціально економічного рівня фахової підготовки, розвитку та удосконаленню навичок науково-аналітичного та інноваційного опрацювання проблем набуття ефективності з позицій державних, регіональних інтересів, а також інтересів промислових підприємств, через механізми управлінського впливу в процесі прийняття раціональних господарських рішень в ході реалізації економічно-господарської діяльності підприємств переробних галузей агропромислового комплексу.

Завдання курсу:

- засвоїти цілі, задачі, принципи та методи посилення економічної, екологічної та енергетичної безпеки переробних галузей агропромислового комплексу;
- виявити сутність специфічних проблем, пов'язаних з оптимізацією та раціоналізацією підприємств переробних галузей агропромислового комплексу;
- вміти аналізувати стан підприємств переробних галузей агропромислового комплексу, регіону, підприємства та прогнозувати їхній подальший розвиток і пропонувати шляхи їх оптимізації.

Вимоги до знань та вмінь:

За підсумками вивчення курсу студент повинен **знати:**

- предмет і завдання дисципліни;
- місце і роль переробних галузей агропромислового комплексу в економіці світу, країни, регіону;
- поняття, склад, структуру АПК світу, країни, регіону;
- сутність, способи виробництва агропромислової сировини та напрямки її подальшої переробки відповідними галузями агропромислового комплексу.

Студент повинен **уміти:**

- аналізувати взаємозв'язок економічної, екологічної та харчової безпеки на рівнях світу, держави, регіонів;

- оперувати складовими ефективною політики розвитку переробних галузей агропромислового комплексу;
- обирати ефективні важелі впливу управлінського регулювання у відповідності з різними напрямками продовольчої безпеки та політики на рівні держави, регіону, підприємства;
- самостійно виконувати економічні розрахунки з утворення собівартості та ціни продукції переробних галузей агропромислового комплексу та будувати логічні схеми з їх оптимізації;
- моделювати та укладати проекти з енергозбереження, енергозаощадження та нарощування енергоефективності на підприємствах переробних галузей агропромислового комплексу.

3. Програма навчальної дисципліни (назви змістових модулів і тем)

Змістовий модуль I. Основи економіки переробних галузей АПК.

Тема 1. Агропромисловий комплекс та вектор його розвитку.

Тема 2. Виробничі ресурси та ресурсний потенціал АПК.

Тема 3. Особливості функціонування переробних галузей АПК.

Тема 4. Основні та оборотні засоби підприємств переробних галузей АПК.

Тема 5. Витрати виробництва та собівартість продукції переробних галузей АПК.

Тема 6. Ціноутворення на підприємствах переробних галузей АПК.

Тема 7. Економічна ефективність переробних галузей АПК.

Змістовий модуль II. Модернізація та розвиток переробних галузей АПК.

Тема 1. Відтворення та економічне зростання в переробних галузях АПК.

Тема 2. Державне регулювання переробних галузей АПК.

Тема 3. Науково-технічний прогрес та інновації в АПК.

Тема 4. Інвестування в переробні галузі АПК.

Тема 5. Розміщення та територіальна організація галузей в АПК.

Тема 6. Охорона навколишнього середовища та посилення еколого-економічної ефективності діяльності АПК.

Тема 7. Екопродукція та екотехнології.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Σ	у тому числі					Σ	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	сам		л	пр	лаб	інд	мод
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль I. Основи економіки переробних галузей АПК												
Тема 1. Агропромисловий комплекс та вектор його розвитку.		2				8						
Тема 2. Виробничі ресурси та ресурсний потенціал АПК.		2	2			4						
Тема 3. Особливості функціонування переробних галузей АПК.		2				6						
Тема 4. Основні та оборотні засоби підприємств переробних галузей АПК.		2				6						
Тема 5. Витрати виробництва та собівартість продукції переробних галузей АПК.		2				6						
Тема 6. Ціноутворення на підприємствах переробних галузей АПК.		2	2			4						
Тема 7. Економічна ефективність переробних галузей АПК.		2	2			6						
Разом за змістовим модулем 1	60	14	6			40						
Змістовий модуль II. Модернізація та розвиток переробних галузей АПК												
Тема 1. Відтворення та економічне зростання в переробних галузях АПК.		2				6						
Тема 2. Державне регулювання переробних галузей АПК.		4	2			4						
Тема 3. Науково-технічний прогрес та інновації в АПК.		2	2			6						
Тема 4. Інвестування в переробні галузі АПК.		2	2			6						
Тема 5. Розміщення та територіальна організація галузей в АПК.		2				4						
Тема 6. Охорона навколишнього середовища та посилення еколого-економічної ефективності діяльності АПК.		2	2			6						
Тема 7. Екопродукція та екотехнології.		2				4						
Разом за змістовим модулем 2	60	16	8			36						
Усього годин	120	30	14			76						

5. Теми лекційних занять

П\н	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Агропромисловий комплекс та вектор його розвитку.	2
2	Тема 2. Виробничі ресурси та ресурсний потенціал АПК.	2
3	Тема 3. Особливості функціонування переробних галузей АПК.	2
4	Тема 4. Основні та оборотні засоби підприємств переробних галузей АПК.	2
5	Тема 5. Витрати виробництва та собівартість продукції переробних галузей АПК.	2
6	Тема 6. Ціноутворення на підприємствах переробних галузей АПК.	2
7	Тема 7. Економічна ефективність переробних галузей АПК.	2
8	Тема 8. Відтворення та економічне зростання в переробних галузях АПК.	2
9	Тема 9. Державне регулювання переробних галузей АПК.	4
10	Тема 10. Науково-технічний прогрес та інновації в АПК.	2
11	Тема 11. Інвестування в переробні галузі АПК.	2
12	Тема 12. Розміщення та територіальна організація галузей в АПК.	2
13	Тема 13. Охорона навколишнього середовища та посилення еколого-економічної ефективності діяльності АПК.	2
14	Тема 14. Екопродукція та екотехнології.	2
Разом		30

6. Теми практичних занять

П\н	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Виробничі ресурси та ресурсний потенціал АПК. Оцінка наявних ресурсів підприємства-суб'єкта переробної галузі агропромислового комплексу. Розрахунок та прогнозування ресурсного потенціалу підприємства-суб'єкта переробної галузі АПК.	2
2	Тема 2. Ціноутворення на підприємствах переробних галузей АПК. Собівартість виробництва продукції підприємства-суб'єкта переробної галузі агропромислового комплексу. Розрахунок оптимальної ціни.	2
3	Тема 3. Економічна ефективність переробних галузей АПК. Напрямки зниження собівартості продукції підприємств переробної галузі АПК. Мінімізація відходів. Глибоке використання агропромислової сировини.	2
4	Тема 4. Державне регулювання переробних галузей АПК. Земельна реформа. Ринок землі. Приватизація та націоналізація підприємств переробних галузей АПК.	2
5	Тема 5. Науково-технічний прогрес та інновації в АПК. Модернізація переробних галузей АПК.	2
6	Тема 6. Інвестування в переробні галузі АПК. Залучення інвестицій до переробних галузей АПК. Розрахунок ефективності інвестиційного проекту.	2
7	Тема 7. Охорона навколишнього середовища та посилення еколого-економічної ефективності діяльності АПК. Нарощування екологічної ефективності підприємств переробних галузей АПК.	2
Разом		14

7. Самостійна робота

П/н	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Агропромисловий комплекс та вектор його розвитку. Аналіз економічної та статистичної інформації показників ефективності функціонування переробних галузей АПК України та провідних країн світу.	8
2	Тема 2. Виробничі ресурси та ресурсний потенціал АПК. Пропозиції щодо реалізації концепції сталого розвитку в переробних галузях АПК на рівні країни, регіону, підприємства.	4
3	Тема 3. Особливості функціонування переробних галузей АПК. Визначити стан та особливості функціонування переробних галузей АПК в Україні та регіонах.	6
4	Тема 4. Основні та оборотні засоби підприємств переробних галузей АПК. Аналіз недоліків економічних заходів забезпечення раціонального використання основних та оборотних засобів підприємствами переробних галузей АПК.	6
5	Тема 5. Витрати виробництва та собівартість продукції переробних галузей АПК. Провести розрахунки собівартості борошняних виробів, алкогольних виробів, кондитерських виробів.	6
6	Тема 6. Ціноутворення на підприємствах переробних галузей АПК. Розробка проекту з нарощування економічної ефективності заходів з мінімізації експортної ціни продукції переробних галузей АПК.	4
7	Тема 7. Економічна ефективність переробних галузей АПК. Аналіз ринкових механізмів стимулювання економічної ефективності підприємств переробних галузей АПК.	6
	Тема 8. Відтворення та економічне зростання в переробних галузях АПК. Побудова моделі раціоналізація аграрного природокористування країни, регіону, підприємства.	6
	Тема 9. Державне регулювання переробних галузей АПК. Розглянути перспективні напрямки розвитку та державної підтримки переробних галузей АПК.	4
	Тема 10. Науково-технічний прогрес та інновації в АПК. Дослідити необхідність та доцільність загального науково-технічного прогресу в підвищенні ефективності функціонування підприємств переробних галузей АПК. Потреба в інноваціях.	6
	Тема 11. Інвестування в переробні галузі АПК. Розглянути та запропонувати шляхи покращення інвестиційного клімату АПК з подальшим залученням інвестицій. Зарубіжні інвестиції: переваги й недоліки.	6
	Тема 12. Розміщення та територіальна організація галузей в АПК. Проаналізувати можливість та перспективи територіальної переорганізації переробних галузей АПК в Україні.	4
	Тема 13. Охорона навколишнього середовища та посилення еколого-економічної ефективності діяльності АПК. Розробка програми з мінімізації економічних аспектів негативного впливу людини на природу.	6
	Тема 14. Екопродукція та екотехнології. Проаналізувати сучасний стан світового розвитку запровадження екотехнологій та виробництва екопродукції.	4
Разом		76

8. Індивідуальні завдання

Виконання завдань для індивідуального опрацювання оцінюється максимальною оцінкою у 20 балів.

Індивідуальне завдання передбачає презентацію розрахунково-аналітичної записки за тематикою.

9. Методи навчання

За джерелами знань: словесні – розповідь, пояснення, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вправи.

За характером логіки пізнання: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

10. Методи контролю

Усний контроль – індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія.

Письмовий контроль – тестування, написання есе, підготування стислої аналітичної доповіді.

11. Розподіл балів, які отримують студенти, критерії оцінювання та система накопичення балів

Система накопичення балів – проста сума, тобто сумуючи всі бали, які отримано студентом за семестр отримуємо його підсумкову оцінку. Розподіл балів наведено в таблиці.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ						ЗАЛІК (підсумкове тестування)	СУМА
Модульна атестація 1		Модульна атестація 2		Індивідуальне завдання			
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2					
Практичне заняття 1	6	Практичне заняття 4	5	Презентація розрахунково- аналітичної записки	20		
Практичне заняття 2	7	Практичне заняття 5	5				
Практичне заняття 3	7	Практичне заняття 6	5				
		Практичне заняття 7	5				
Тестування	10	Тестування	10				
Разом	30	Разом	30	Разом	20	20	100

Робота студента на практичному занятті оцінюється викладачем комплексно, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів тощо.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Практичні заняття дозволяють студентам оволодіти практичними навичками з курсу. Результат виконання і захисту студентом кожної розрахункової та аналітичної роботи оцінюється окремо за такою шкалою:

1) максимальна оцінка: всі розрахункові та аналітичні завдання повністю виконані без помилок; відповідає виявленню студентом всебічного системного і глибокого знання програмного матеріалу; чіткому володінню понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, передбаченою програмою дисципліни; вмінню використовувати їх для вирішення як типових, так і не типових лабораторних ситуацій; виявленню творчих здібностей в розумінні, викладі та використанні навчально-програмного матеріалу;

2) оцінка на 1-2 бали нижче за максимальну: всі розрахункові та аналітичні завдання повністю виконані без суттєвих помилок або з незначними помилками; відповідає виявленню знань основного програмного матеріалу; засвоєнню інформації в межах лекційного курсу; володінню необхідними методами, методиками та інструментами, передбаченими програмою; вмінню використовувати їх для вирішення типових ситуацій, припускаючи окремих незначних помилок (наприклад, студент частково відповідає на питання викладача);

3) мінімальна оцінка: виконано не більше 30 % всіх розрахункових та аналітичних завдань; відповідає виявленню значних прогалин у знаннях основного програмного матеріалу; не досить упевненому володінню окремими поняттями, методиками та інструментами, про що свідчать принципові помилки під час їх використання.

У разі, якщо студент пропустив практичне заняття, або виявився повністю неготовим до доповідання та захисту аналітичних чи розрахункових завдань, то завдання повертається на доопрацювання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОЇ АТЕСТАЦІЇ № 1 та №2

Модульна атестація складається з теоретичної та практичної частин. Теоретична частина дозволяє перевірити теоретичні знання студента та проводиться у формі тестування в системі MOODLE. Максимальна оцінка, яку студент може отримати по результатам кожної теоретичної модульної контрольної, складає 10 балів.

Теоретична модульна контрольна складається з 10 тестових завдань. Тест містить 4 відповіді, одна з яких є вірною. За правильну відповідь на одне запитання студент отримує 1 бал, таким чином, відповівши вірно на всі запитання студент може отримати 10 балів.

Практична частина модульної атестації складається з розрахункових робіт, що проводяться на практичних заняттях.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Максимальна оцінка, яку студент може отримати за виконання індивідуального завдання, складає 20 балів.

Індивідуальне завдання складається з двох частин – теоретико-аналітичної (2 питання) та розрахунково-практичної (2 розрахункові задачі), за правильне виконання кожної з частин студент отримує по 10 балів:

Максимальна оцінка (20 балів): всі завдання роботи повністю виконані без помилок;

– **18-19 балів**: всі завдання роботи повністю виконані **без суттєвих помилок** або з незначними помилками;

– **16-17 балів**: 1 теоретичне питання в роботі не виконано, все інше виконано **без суттєвих помилок** або з незначними помилками;

– **14-15 балів**: 2 теоретичних питання в роботі не виконано, все інше виконано **без суттєвих помилок** або з незначними помилками;

– **12-13 балів**: 1 розрахункова задача в роботі не виконана, все інше виконано **без суттєвих помилок** або з незначними помилками;

– **10-11 балів**: 2 розрахункові задачі в роботі не виконано, все інше виконано **без суттєвих помилок** або з незначними помилками;

– **8-9 балів**: 2 розрахункові задачі в роботі не виконано, 1 теоретичне питання виконане частково; все інше виконано **без суттєвих помилок** або з незначними помилками;

– **6-7 балів**: 2 розрахункові задачі в роботі не виконано; 1 теоретичне питання виконане з суттєвими помилками, все інше виконано **без суттєвих помилок** або з незначними помилками;

– **4-5 бали**: виконане 1 теоретичне питання без помилок;

– **2-3 бали**: виконане 1 теоретичне питання з помилками;

– **1 бал**: 1 теоретичне питання виконане з суттєвими помилками;

– **0 балів** – індивідуальне завдання не виконане.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Максимальна оцінка, яку студент може отримати за виконання екзаменаційної роботи, складає 20 балів. Екзаменаційна робота містить два теоретичних питання, кожне з яких оцінюється в 6 балів та задачу, яка оцінюється в 8 балів.

Результат виконання студентом кожного теоретичного завдання оцінюється за такою шкалою:

– **максимальна оцінка (6 балів)**: студент правильно відповів на теоретичне питання;

– **4-5 бали**: студент дав не повну відповідь **без суттєвих помилок** або з незначними помилками;

– **2-3 бали**: студент отримує у випадку, якщо він відповідає не менше ніж на 30% питання, зокрема знає тільки визначення понять та з загальних рисах може

відповісти на поставлене запитання;

- 1 бал: студент отримує у випадку, якщо він знає тільки визначення понять;

- 0 балів: студент не відповів на питання або дав не вірну відповідь.

Результат вирішення студентом задачі оцінюється за наступною шкалою:

максимальна оцінка (8 балів): студент правильно вирішив задачу;

- 6-7 балів: студент вирішив задачу з помилками, але зрозуміло, що він знає алгоритм вирішення задачі;

- 4-5 бали: студент вирішив задачу з помилками, з яких зрозуміло, що він не знає алгоритм вирішення задачі;

- 2-3 бали: студент правильно вписав формулу за якою вирішується задача та зробив спробу її вирішення, наприклад виконав допоміжні розрахунки;

- 1 бал: студент правильно вписав формулу за якою вирішується задача;

- 0 балів: студент не вирішив задачу.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

12. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма.
2. Робоча програма.
3. Контрольні завдання та тести.
4. Перелік питань до заліку.
5. Методичні матеріали для забезпечення самостійної роботи студентів.
6. Методичні матеріали для забезпечення індивідуальної роботи студентів.
7. Методичні матеріали до проведення лекційних занять.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Дем'яненко С.І., Хорунжий М.Й., Боброва О.Г., Коваль П.В. Економіка і організація агропромислових формувань: Навч. посіб. / С. І. Дем'яненко, М. Й. Хорунжий, О. Г. Боброва, П. В. Коваль; за заг. ред. С. І. Дем'яненка. — К.: КНЕУ, 2006, —304 с.
3. Добряк, Д. С. Еколого-економічні засади реформування землекористування в ринкових умовах [Текст] / Д. С. Добряк, Д. І. Бабміндра. - К. : Урожай, 2006. - 336 с.
4. Дем'яненко С. І., Єранкін О. О., Коцупатрий М. М. та ін. Агрохолдинги в Україні та їх вплив на розвиток сільських територій / [С. І. Дем'яненко, О. О.Єранкін, М. М. Коцупатрий та ін.]; за заг. ред. С. І. Дем'яненка. — К.: КНЕУ, 2013. —350 с.
5. Меєрс В., Дем'яненко С., Джонсон Т., Зоря С. Зміна фокуса аграрної політики та розвитку села в Україні: висновки та перспективи для руху вперед: зб. наук. праць. – К.: КНЕУ, 2005. – 172 с.
6. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: Підручник – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 495 с.
7. Третяк, А. М. Земельні ресурси України та їх використання [Текст] / А. М. Третяк, Д. І. Бабміндра. – К. : ТОВ «ЦЗРУ», 2003. – 143 с.
8. Ranjeet Singh, Sukhdev Mangraj Entrepreneurship Developement Through Agro Industrial Enterprises. –Saarbrücken, Germany : Lap Lambert Academic Publishing GmbH KG, 2012. – 612 p.
9. Jeffrey H. Dorfman Economics and Management of the Food Industry. – London : Routledge, 2014. – 214 p.
10. Ioannis S. Arvanitoyannis Waste Management for the Food Industries. – Amsterdam : Elsevier, 2014. – 214 p.

Додаткова:

1. Борщук Є.М., Загорський В.С. Екологічні основи економіки: Навч. посібник. – Львів: «Інтелект-Захід», 2005. – 312 с.
2. Мельник Л.Г. Екологічна економіка. – Підручник /-2-е вид. випр. і доп. – Суми.: Університетська книга, 2003. – 348с.
3. Нестеров П. М. Экономика природопользования: Учеб. пособие для эконом, спец. вузов. – М.: Высшая школа, 2004. – 256с.
4. Оптимізація природокористування. В 5-ти томах. Том 1. Природні ресурси: еколого-економічна оцінка: Навчальний посібник / С.І. Дорогунцов, А.М. Муховиков, М.А. Хвесик. – К.: Кондор, 2004. – 219с.
5. Руснак П. П. Економіка природокористування: Навч. посібника К.: Вища школа, 2002. – 318 с.
6. Черевко Г. В., Яцків М. І. Економіка природокористування. — Львів: Світ, 2005. – 208 с.

7. Yasmine Motarjemi, Huub Lelieveld Food Safety Management. Amsterdam : Elsevier, 2013. – 1192 p.
8. Edward L. Felton Jr., Thadford A Felton Food Industry Management and Economic Development. New York : The Intermundia Press, 2012. – 322 p.
9. H. Panda The Complete Book on Managing Food Processing Industry Waste. — New Delhi : Asia Pacific Business Press Inc., 2013. — 400 p.
10. Joyce I. Boye, Samuel Benreheb Godefroy Allergen Management in the Food Industry. Indianapolis : John Wiley & Sons, Inc., 2010. – 624 p.

Електронні ресурси:

1. Офіційний сайт журналу The Economist [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economist.com>
2. Офіційний сайт журналу The Financial Times [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ft.com>
3. Офіційний сайт журналу The Wall Street Journal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.marketwatch.com>
4. Офіційний сайт Асоціації з вивчення закусточних харчових продуктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sfa.org/>
5. Офіційний сайт Адміністрації харчових продуктів та ліків США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fda.gov/>
6. Офіційний сайт Міжнародної асоціації дослідження агропромислових відходів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iamawaste.org/>
7. Офіційний сайт Міжнародної асоціації з дослідження суспільства та природних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iasnr.org/>
8. Офіційний сайт міжнародної суспільної організації «Римський Клуб» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.clubofrome.org/>
9. Офіційний сайт Світової енергетичної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldenergy.org/data/resources/>
10. Офіційний сайт Фонду поновлюваних природних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rnrf.org/>